

Կոմպոզիցիոնիստներ՝ Փ. Ի. ՌԻՇՍԿՈՎ, ՅԱՆ Ն. Ի. ՅԻԼԻՄՈՆՈՎ

ԲԱՄԲԱԿԻ ԲԵՐՔԱՀԱՎԱԲԸ ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

Լեռնոսմենայի քաղաքացի' 9, ՄԳՍՍՍՆ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
АВТОКОРЕДЕНИЯ
Ленинградский Науч
СССР

631.5

ՈԼ-59

Կ Ե Ց Հ Ր Ա Տ

1931

Յ Ե Ր Ե Վ Ա Ն

631.5
n. 59

4 AUG 2010 CA 34-1
59

Գյուղատնտեսներ՝ Փ. Ի. ՌԻՇԿԱԼՈՎ, յեվ Ն. Դ. ՖԻԼԻՄՈՆՈՎ

ԲԱՄԲԱԿԻ ԲԵՐՔԱՀԱՎԱՔԸ ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

Լրացումներով բարգմանեց՝ Զ. ՄԵՍՅԱՆ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОЧНОСЛАВЯНОВ
Академии Наук
СССР

I

Բամբակի բերեահավաքման կամպանիայի
նշանակությունը

«Բամբակագործության զարգացումը Միության մեջ, ներկա հնգամյակում, պետք է ընթանա բամբակի ցանքսի տարածու-
թյունը լայնացնելու և բերքավությունը բարձրացնելու համար
մեր բոլոր հնարավորությունները մաքսիմալ շահով ոգտագոր-
ծելու ուղիով, այն հաշվով, վոր հնգամյակի վերջին, վնչ միայն
մեր Միության տեքստիլ արդյունաբերությունը ազատենք արտա-
սահմանից ներմուծվող բամբակից, այլ և մեր տեքստիլ արդյու-
նաբերական հետագա ընդլայնման համար անհրաժեշտ սեզերվ
ունենանք:

(Համկոմկուսի ԿԿ(Բ) 1929 թվի հուլիսի 18-ի վորոշումից):

Անցյալ հնգամյակում, Խորհրդային Միությունը՝ արտա-
սահմանից բամբակ գնելու վրա—կես միլլիարդ վոսկի բուբլուց
ավելի չի ծախսել:

Մեզ համար միանգամայն պարզ կլինի կուսակցության
առաջադրած՝ սեփական բամբակագործության արագ թափով զար-
գացնելու և Խորհրդային բամբակ ունենալու—մարտական խըն-
դիրը, լեթե մի բոպե վերը, հիշած գումարը համեմատելու լի-
նենք Խորհրդային ինդուստրիալի խոշորագույն գիղանտների կա-
ռուցման արժեքի հետ: Բամբակ ստանալու համար արտասահման
նետած գումարով մենք կաբող կլինենք կառուցել այնպիսի նոր
գիղանտներ, վորոնք իրենց արժեքով հավասար կլինեյին:

Թուրքսիբին՝ վոր արժե 180 միլլիոն բուբ.

Դնեպրոստրոլին՝ 204 միլլիոն բուբ.

Ստալինգրադի տրակտորի գործարանին՝ 50 միլլան բուբ.
և մի շարք նոր ելեկտրոկայաններին:

Հնգամյակի և նրա վճռական տարվա բամբակի ծրագրի
կատարելը վոչ միայն Խորհրդային Միության ազատում և ար-
տասահմանյան բամբակի կախումից, այլ և լայն հնարավորու-

60025-66

թյուններ և ստեղծում թեթև արդյունաբերութեան կառուցումը ծավալելու համար:

Վոսիկի վալյուտայի տնտեսումը նպաստում է ծանր ինդուստրիայի կառուցման հետագա ծավալմանը, ամրացնում է յերկրի ինքնապաշտպանութունը: Վերջապես, յերբորդ վճռական տարվա բամբակի ծրագրի կատարելը կամրացնի մեր նվաճումները կոլեկտիվացման ֆրոնտում՝ նպաստավոր պայմաններ ստեղծելով համատարած կոլեկտիվացման ավարտման և նրա հիման վրա կուլակուլթյան, վորպես դասակարգի, լիկվիդացիա լենթարկելու համար:

1931 թվի, հնգամյակի վճռական տարվա առանձնահատկութունը նրանումն է, վոր Միութեան մեջ սպառվող, ամբողջ հնգավոր բամբակի 2 միլլիոն 130 հազար տոնն ընդ 90⁰/₀-ը պետք է հանձնի կոլխոզ-կոոպերատիվ սեկտորը: Միայն կոլտնտեսութունները պետք է հանձնեն 1.130 հազար տոննից ավելի հնգավոր, վոր կազմում է ամբողջ պրոդուկցիայի 53⁰/₀-ը:

Այժմ, յերբ բամբակը աճում է մեր դաշտերում և հեռու չէ նրա բերքահավաքի շրջանը՝ մեր առաջ ծառայում է մի մարտական խնդիր, նախապատրաստել նրա բերքահավաքն այնպես, վոր չանաքը կատարվի յուրժամանակ և վոչ մի կնգուղ բամբակ մինչև ձյունն իջնելը դաշտում չմնա: Բացի դրանից, հավաքած բամբակը յուրժամանակ պետք է հանձնել բամբակադտիչ գործարաններին, վորպեսզի վերջիններս, առանց դադարների, կարողանան աշխատել և դտած բամբակ մատակարարեն մեր տեքստիլ արդյունաբերութեանը:

Բամբակն իբրև հումուլթ, դեռ ևս չունի իր մրցակիցը: Իզուր չէ, վոր նրան տվել են «սպիտակ վոսկի» կոչումը և յեթե թվելու լինենք այն բոլոր բարիքները, վոր տալիս է այդ սքանչելի բույսը՝ հասկանալի կլինի նրա անկախութեան համար մղվող համառ պայքարը:

Բամբակից պատրաստվում են զանազան տեսակի մանվածքներ ու գործվածքներ, ինչպես որինակ—չիթ, բատիստ, մաբկիդետ, շիֆոն, մադեպայլամ և այլն: Նրա հունդը հիմնական հումուլթն է հանդիսանում ձիթահան արդյունաբերութեան համար, վորից նա արտադրում է զանազան տեսակի և վորակի ձեթ՝ պահածոներ, մարգարին, յուղելիքներ, ոճառ պատրաստելու համար: Քուսպ՝ անասուններին կերակրելու և դաշտերը պարբրտացնելու համար: Հունդի կճեպ՝ վոր ծառայում է իբրև կեր, անասուն-

ների համար, վառելիք և հումուլթ՝ արհեստական մետաքս, յաժտակ թուլթ և պայթուցիկ նյութեր պատրաստելու համար: Վերջապես բամբակենու թուվն էլ ոգտագործվում է վորպես վառելանյութ:

Հնգավոր բամբակի արտադրութունն ավելացնելով և Խորհրդային արդյունաբերութեանը սեփական բամբակի հումուլթ մատակարարելով՝ բամբակացան կոլտնտեսականներն ու վազվա կոլտնտեսական—անհատական տնտեսատերերը, մասնակցում են սոցիալիզմի կառուցմանը—մեր յերկրում ու դրանով սժանդակում մեր ամբողջ Միութեան ժողովրդական տնտեսութեան բարգավաճմանը, նրա ինդուստրացմանն ու ապրանքային ղժվարութունների վերացմանը:

«Ննչ վերաբերում է ապրանքների պակասին, այժմ մենք նընարավորութեան ունենք ծավալելու թեթև արդյունաբերութեան հումուլթային բաղան և տոաջ շարժել բողաքի մասսոյակառ սպառման ապրանքների արտադրութունը»
(ընկ. Մաայինի XVI համագումարում արտասանած ճառից):

II

1390 թվի բամբակի բերահավաքի թերությունները

Կուսակցութեան XVI համագումարի հիշյալ առաջադրութունների իրագործման տեսակետից՝ 1931 թիվը հանդիսանում է վճռական տարի:

Այդ հանգամանքը, կոլտնտեսային սեկտորի վրա իր ամբողջութեամբ և յուրաքանչյուր կոլտնտեսութեան ու կոլտնտեսականի վրա առանձնապես, ամենապատասխանատու պարտավորութուն է դնում՝ բամբակը ժամանակին ու ամբողջապես հավաքել և պետութեանը հանձնել:

Անցյալ տարվա բամբակի բերքահավաքի ու հանձնման կամպանիայի թերութունները պիտի հաշվի առնվեն այս տարվա բերքահավաքը կազմակերպելիս, վորպեսզի չկրկնվեն այն անհրեղի սխալները, վոր կատարվեցին անցյալ տարի:

Պետք է վճռական ու անողոք պայքար մղել գյուղի հակախորհրդային, կուլակալին տարրերի դեմ, վորոնք անցյալ տարվա նման, վոչ մի միջոցի տոաջ կանգ չեն առնի վնասելու բերքահավաքի կամպանիային և բամբակն ամբողջապես պետութեանը հանձնելու պլանի կատարմանը: Դրա համար նրանք կողտագոր-

ծեն մեր անցյալ տարվա ամենաչնչին թերութիւններն ու բացերն անգամ: Տրանսպորտային դժվարութիւնները, բամբակացան շրջաններին հացահատիկ ու արդյունաբերական ապրանքներ մատակարարող կոտպերատիվ ցանցի նեղ տեղերը մատի փաթեթան կղարձեն մեր դասակարգային թշնամիներն ու նրանց վրա հյուսեն իրենց վնասարարութեան վոստայնը:

Վորոնք ելին անցյալ տարվա բերքահավաքման կամպանիայի հիմնական թերութիւններն ու բացերը:—

Կոլտնտեսականների աշխատանքի և հաշվառման թուլ կազմակերպումը, գործավարձի սխտեմի համարյա ամբողջութեամբ բացակայութիւնը, աշխատող ձեռքերի վատ դասավորումը:

Կոլտնտեսութիւններում ստացած արդյունքը վնչ թե ըստ կատարած աշխատանքի քանակի ու վորակի, այլ ըստ շնչի բաշխելու դրութիւնը: Բերքահավաքի աշխատանքի ծրագրի ուշ կազմելն ու չմասսայականացնելը, վորի հետեանքով ել սոցմըրկացումն ու հարվածայնութիւնը չծավալելը, իսկ սոցմըրկումը և հարվածայնութիւնը հեշտութեամբ կարելի չե ծավալել միայն այն դեպքում, լերը յուրաքանչյուր կոլտնտեսականին և կոլտնտեսուհուն կոնկրետ կերպով հասկանալի չե աշխատանքի քանակական և վորակական ցուցանիշները: Այս թերութիւններն ինչ խոսք, վոր զգալի հարված հասցրին բամբակի բերքահավաքման կամպանիայի հաջող ընթացքին:

Շատ կոլտնտեսութիւններում ինքնահոսի մատնվեցին բամբակի մշակութեան աշխատանքները. քաղհանը, բուկը տալը ուշացրին, վորպիսի հանգամանքը զգալի չափով անդրադարձավ բամբակի վորակի ու բերքատվութեան վրա:

Անցյալ տարի, մեր բամբակագործ գործարաններին վատորակ բամբակ տալու խոշոր պատճառներից մեկն ել այն եր, վոր հնդավոր բամբակի ընդունման արժեքը նշանակվեց վոչ թե ըստ տեսակների, ինչպես արվում եր առաջ, այլ միջին արժեք սահմանվեց անխտիր բոլոր տեսակի հնդավորի համար: Դա մի անմանվեց անխտիր բոլոր տեսակի հնդավորի համար կազմակերպողներին սխալ եր համապատասխան բամբակային կազմակերպութիւններին կողմից, վոր իր հերթին զգալի ազդեցութիւն ունեցավ հնդավոր բամբակի վատ տեսակավորման ու հատկութեան վրա: Թե կոլտնտեսութիւնները և թե անհատ բամբակացանները, շահագրգռված չլինելով հնդավոր բամբակի տեսակավորման խնդրով սկսեցին գնման կայաններին ու գործարաններին հանձնել վատորակ, աղբոտ բամբակ, վորից մեր տեքստիլ արդյունաբերութիւնը զգալի չափով վնասվեց:

Այդ սխալը պարզ և, վոր չի կրկնվի այս տարի, բամբակը վրնահատվի ըստ ընդունված տեսակների, արժեքների համապատասխան տարբերութեամբ:

Սակայն այդ մասնակի սխալներն ու ճեղքվածքները չեն կարող նվաստացնել կոլխող շինարարութեան ասպարեզում ձեռք բերված խոշոր հաջողութիւններն ու նվաճումները:

Նիմնվելով անցյալի փորձի և կոլտնտեսութիւնների մեծամասնութեան ձեռք բերած նվաճումների վրա, խորհրդների VI համագումարը պարզակի վորոշումներ հանեց՝ աշխատանքի կազմակերպման, գործավարձային սխտեմին անցնելու և արդյունքը, ըստ աշխատանքի վորակի և քանակի բաշխելու մասին:

Այս դարձանից, կոլտնտեսութիւնների զգալի մեծամասնութեան մեջ կիրառված գործավարձային սխտեմն արդեն բավականաչափ բարձրացրել և աշխատանքի արտադրողականութիւնը: Մեր կոլտնտեսութիւնները վոչ միայն կատարել, այլ և գերապատարել են իրենց պլանները: Բամբակի բերքահավաքի աշխատանքներ կազմակերպելիս՝ պետք և ըստ ամենայնի ոգտագործել անցյալի փորձը: Բամբակի բերքահավաքի համար տրված նորմաները լայն քննութեան առարկա պիտի դարձնել կոլտնտեսութիւններում: Այդ հանգամանքը տեղիք կտա հանդիպական պլաններ առաջադրելուն և սոցմըրկման ու հարվածայնութեան ծավալմանը:

Բամբակի բերքատվութիւնը, հետեապես և կոլտնտեսութիւնների արդյունքը բարձրացնելու համար, բացի աշխատանքի ճիշտ կազմակերպելուց, անհրաժեշտ և, վոր կոլտնտեսութեան զեկավարներն ու բոլոր կոլտնտեսականները զինված լինեն բամբակի անման ու հասունացման մասին անհրաժեշտ գիտելիքներով:

Ծանոթ չլինելով այն պահանջներին, վոր տալագրում և բամբակն իր հատուկացման և կնգողների բացման շրջանում անկախ նախընթաց շրջանում կատարած բարեհաջող աշխատանքներից, կարելի չե զգալի չափով բերքատվութեան իջեցնել: Այդ հանգամանքը պետք և հաշվի առնել բերքահավաքը նախապատրաստելիս ու վերացնել կոլտնտեսականների ազրո—անգրագիտութիւնը:

Բամբակի հասնելը

Շատ բույսերի պտուղները համարյա միաժամանակ են հասնում (որինակ հացաբույսերը)։ դա հնարավորութուն է տալիս բերքը միանգամից հավաքելու. սակայն բարձրակենսու պրատուկ-կնդուղները միաժամանակ չեն հասնում, այլ աստիճանաբար— սեպտեմբեր, հոկտեմբեր և նոյեմբեր ամիսների ընթացքում։ Կնդուղների աճումն ու հասնելը կանգ է առնում աշնան ցրտերն ընկնելուց։ Հասունացած կնդուղները ցրտերն ընկնելուց հետո չեղ են բացվում, իսկ չհասածները մնում են առանց բացվելու։

Բամբակենու բոլոր կնդուղների բամբակի հատկությունը միատեսակ չէ լինում։ Բամբակի վերակի տարբերությունը կախված է վոչ միայն նրա հասունություն աստիճանից, այլև կնդուղների դասավորությունից բամբակենու վրա և չանաքելու հատկությունից։ Բամբակի այդ առանձնահատկությունը պետք է ծանոթ լինի ամեն մի կուլտուրատեսակին, վորպեսզի 1, 2 և 3 բերքը իրար չխառնի, ինկատի ունենալով, վոր նրանց վորակը, և հետևապես արժեքը—տարբեր և։

Բամբակենու թե՛ ծաղկելը և թե՛ նրա կնդուղների բացվելը կատարվում է վորոշ կարգով—ցածրի ճյուղերից սկսած՝ դեպի վեր, այն եղ վոչ թե աստիճանաբար, մեկը մյուսի հետևից, այլ խմբերով, կամ ինչպես ընդունված է ասել վորձակալաններում՝ «կոնուսներով»։

Կնդուղների այդ ցածրից դեպի վեր գծով բացվելը, սովորաբար կատարվում է 2-3 օրվա ընդմիջումներով. մինչդեռ մեծնույն ճյուղի վրա գտնվող մի կնդուղից մինչև հետևյալի բացվելը՝ ավելի դանդաղ է կատարվում, 5-7 օրվա ընդմիջումով։ Ուրիշ խոսքով ասած—բամբակենու ծաղկելն ու կնդուղների բացվելը ցածրից դեպի վեր, կատարվում է կարճատև, իսկ դեպի կողք, ճյուղերի լերկարությունը՝ լերկարատև հերթերով։

Մեր կուլտուրատեսակները պետք է լավ ծանոթ լինեն բամբակենու անձան այդ ընթացքին, վորպեսզի կարողանան նախորոք վորոշել սպասվող բերքի չափն ու ըստ այնմ դասավորեն իրենց բերքահավաքման աշխատանքները։

Բամբակի բերքը ճիշտ վորոշելու համար, մի կարևոր հան-

գամանք ևս պիտի աչքի առաջ ունենալ. այդ այն է, վոր բամբակենու բոլոր ծաղիկներն եղ պտուղ չեն տալիս։ Բողբոջների դատի քանակը, ծաղկելուց քիչ հետո, սկսում է թափվել։ Թափվում են զլխավորապես ցողունից հետո, ճյուղերի ծայրերին գտնվող կոկոնները և հաճախ, ճյուղերի ծայրի բոլոր ծաղիկներն անպտուղ են հանդիսանում ու թափվում են իրար յետից։

Բամբակենու ծաղիկը սովորաբար մնում է միայն մի օր, վորից հետո թառածում է, ընկում և նրա տեղը զոչանում է փոքրիկ կոկոն—կնդուղ, վորը աստիճանաբար աճելով՝ 20-25 օրում հասնում է իր լրիվ մեծությունը։ Կնդուղները, նայած բամբակենու տեսակին, տեղական կլիմայական պայմաններին ու հողի հատկությունը, հասնում են, ծաղկելուց հաշված՝ 50-60 օրվա ընթացքում։ Այդ ժամանակամիջոցում, կնդուղների մեջ հասնում են բամբակենու սերմերը։ Կնդուղն սկսում է չորանալ, նրա փոձոկները չետ են գնում ու բացում բամբակի սպիտակ ջուլաները։

Բողբոջների մասսայական թափման պտտձառները դեռ ինչպես հարկն է, չեն ուսուսմասիրված, սակայն մի բան է հաշանի վարքան լավ է կատարվում ցանքսը, քաղհանը, շրելը և առհասարակ մշակության տեխնիկան համապատասխանում է աչրոմի-նիմումին՝ այնքան նվազում է կոկոններին թափման սովորը։

Ասածներիցս պարզ է, վոր թանգարժեք պետք է համարել այն տեսակի բամբակներն, վորի սկզբնական կնդուղները բացվում են ցածրի ճյուղերին և թափվող կոկոնների քիչ առկա է տալիս։

Ինչից է նվազում բամբակի բերքը

Բամբակը, առհասարակ, պատկանում է ամենաբարձու ու չավ խնամք պահանջող կուլտուրական մշակույթների շարքին։ Վորքան խնամքով ու հմտորեն է կատարվում նրա մշակությունը, այնքան նա ավելի յե վարձատրում իր բերքատուլությունը և ընդհակառակը՝ նրա պահանջները ժամանակին չկատարելն ու վատ խնամքը՝ վրավի չափով ազդում են նրա բերքի չափի և վորակի վրա։

Ուշ ցանկելուց՝ (մայիսի 10-15 ից հետո) կնդուղներն ուշ են աճում և մինչև աշնան ցրտերն ընկնելը նրանցից շատերը խաղ են մնում։ Ապիկար, անուշադիր խնամքից՝ թափվող կոկո-

կոնսերի թիվն ավելանում է, վորից նվազում է բամբակի բերքը: Միանման պայմաններում, բամբակի դաշտի խոնավության չափը մեծ ազդեցութիւնն է ունենում կնգուղների աճման ընթացքի, հետեարար և բերքատուության վրա: Խոնավության պակասութիւնից, կնգուղներն սկսում են ժամանակից շուտ չորանալ, վաղաժամ հասնել տարով նվազ կորիզներ և վատորակ բամբակ: Սովորաբար, «դամչա», անջրդի բամբակի կնգուղներն ավելի շատ են թափվում և կնգուղները մոտ 10 սրով ավելի շուտ են բացվում, քան ջրովի դաշտերինը:

Բամբակի դաշտին չափից ավելի խոնավութիւնն ապր, կամ չորացնելը, վորպես ծայրահեղ յերևութներ, վաս են ազդում բերքատուության վրա: Ավելորդ ջրելը, մի յերկու շաբթով ուշացնում է բամբակի հասնելը: Առանձնապես վնաս է ջրելը հասունացման շրջանում: Այդ շրջանում, ինչպես ցույց է տվել լավագուցն կոլտնտեսութիւնները վորձը, մի անգամից ավել չպետք է ջրել: Վորքան քիչ քաղհանվի բամբակի դաշտն ու քիչ բուկը արվի, անքան ցածր կլինի ստացված բամբակի վորակը: Բամբակի հետ միևնուցն դաշտում, մի քանի տեսակ բույսեր ցանելը, որինակ—սեխ, ձմերուկ, դրում և այլն, փաստապար և բամբակի համար, վորովհետև այդ կողմնակի բույսերը քամում են հողի մեջ պարունակվող սննդորար հյութերը և նվազեցնում բամբակինու տոնումը: Հողն իր ժամանակին, ինչպես տեղական, այնպես և հանքային պարտադրութիւնով չպարարտացնելը, բերքի ավելացման տեսակետից ցանկալի հետևանք չեն տալիս: Բամբակինու փաստաուները դեմ ժամանակին չկուվելը, նվազեցնում է այդ ձեռնարկումների արդուներն ու չի ապահովում բամբակի լրիվ բերքատուութիւնը:

V

Բամբակի վորակը

Բամբակի հատկութիւնը վորոշելիս, ամենից ստաջի նկատի չեն առնվում նրա թելերի չերկարութիւնն ու ամրութիւնը, սակայն հենց միևնուցն կնգուղից ստացված բամբակի թելերը տարբեր չերկարութիւնն են լինում: Հունդը շրջապատող բամբակը սովորաբար չերկու շերտից է լինում բաղկացած, ներքին շերտը կազմում են այն կարճ թելիկները, վոր թաղիքի նման կպած են լինում հունդին: Այդ թելիկները տարբեր գուցնի չեն—սպիտակ,

շագանակագուցն, մոխրագուցն և այլն: Բամբակը դտեկուց հետո, այդ թելիկները վորոշ հիմնական գուցն են տալիս հունդին: Կան բամբակի տեսակներ, վորոնց հունդը մերկ է լինում—այդ տեսակի հնգավորը կոչվում է «մերկակորիկ»:

Բամբակի վերին շերտը հիմնական հումութիւն է կազմում, ինչպես ասացինք, միևնուցն կնգուղի մեջ, այդ շերտի թելերը տարբեր չերկարութիւնն ու հատկութիւնն են լինում: Ամենալավ բամբակը հունդի կողքերին կպածն է, իսկ ամենավատը (կարճ ու թույլ թելերով) ծայրերին գտնվողը: Վորքան լավ է աճում կնգուղն ու հունդն ստողը, այնքան չերկար ու ամուր են լինում բամբակի թելերը:

Բամբակինու վերևի ճշուղներին գտնվող կնգուղների բամբակն ավելի թույլ է լինում, քան ներքևի ճշուղներինը: Յրտերից հետո բացվող խակ կնգուղների բամբակն իր վորակով ամենավատն է. մինչև վերջին ժամանակներս այդ բամբակն անպիտակ համարվում արդյունաբերութիւն համար, սակայն ներկայումս մեր տեքստիլ արդյունաբերութիւնն այդ վատորակ բամբակն էլ է ոգտագործում ավելի եժամագին գործվածքներ պատրաստելու համար: Միևնուցն տեսակի բամբակի թելի միջին չերկարութիւնը (միլիմետրով), հաճախ, աճման պայմանների հետևանքով, տարբեր է լինում:

Յերկար թելեր ունեցող հնգավոր բամբակը, հունդից գտեկիս, չելքի¹⁾ ավելի մեծ տոկոս է տալիս: Այսպիսով ուրեմն, բամբակի հատկութիւնը, շատ բանով կախված է նրան խնամելու և չանաջելու վրա գործադրված աշխատանքի վորակից:

Ժամանակին ցանել, լավ մշակել, չափավոր ջրել, ժամանակին, ըստ տեսակների, բերքը հավաքել—աճա թե ինչ պիտի անի ամեն մի կոլտնտեսութիւն, վորպեսզի լավ բերք ստանա և դրանով ամբացնի կոլտնտեսութիւն տնտեսական դրութիւնն ու անճատական տնտեսութիւններին ներգրավի կոլտնտեսութիւն մեջ: Ուստի, ամեն մի կոլտնտեսութիւն պետք է այնպես դասավորի իր աշխատանքը, վորպեսզի կարողանա բերքահավաքը ժամանակին ու ըստ տեսակների կատարել:

1) Յեկի տոկոս—նշանակում է, բամբակագին գործարաններում, դրամած (հունդից ազատած) բամբակի քաշի հորաբերութիւնը հնգավոր բամբակի քաշին:

Հնդավոր բամբակի սեսակավորումը

Ս. Ս. Հ. Մ-ի Առևտրի ժողկոմի 1930 թվի սեպտեմբերի 3-ի վորոշմամբ, հնդավոր բամբակը, ըստ իր ծագման, բաժանվում է 2 հիմնական կարգերի. այն է՝

1. Ամերիկական սերմի բամբակ:
2. Յեղիպտական « «

Ըստ տեղական, կլիմայական պայմանների ու հողի հատկություն, միևնույն ծագումի սերմից, տարբեր հատկություն բամբակ է ստացվում: Այդ պատճառով էլ, հնդավոր բամբակը կոչվում է այն շրջանի անունով (լալն իմաստով), վորտեղ նա ցանվում, մշակվում է՝ որինակ Միջին Ասիայում ցանվող բամբակը, ըստ շրջանների—կոչվում է Ֆերդանիի, Թաշքենդի, Տաջիկստանի, Կազակստանի, Սամարղանդի և այլն. Անգրիպիկասում մշակվողը՝ Մուդանի, Արաջպի, Բորչալի, Հայաստանի և այլն:

Վերը հիշված յուրաքանչյուր շրջանի բամբակը, իր հերթին, ըստ դույնի, հասունություն աստիճանի, խոնավություն չափի և մի շարք ուրիշ հատկությունների՝ բաժանվում է մի շարք տեսակների:

Անգրիպիկասի բամբակի համար, վերադառ մարմինների կողմից 1931 թվի համար սահմանված են հետևյալ տեսակները.

- Առաջին տեսակ:
- Յերկրորդ տեսակ:
- Յերրորդ «
- Կուսակ

Իերքանավաքը պետք է կազմակերպել այնպես, վոր ամբողջ հավաքված բամբակի առաջին տեսակը կազմի 78% յերկրորդ տեսակը 12% և յերրորդ տեսակը 10%:

Վերոհիշյալ յուրաքանչյուր տեսակի համար նշանակված է առանձին գնման արժեք, վորով և ընդունում են կոլտնտեսություններից ու անհատ բամբակացաններից:

Այսպես—

Առաջին տեսակի	16 կիլոգրամի համար	5 ու 11 կ.
Յերկրորդ տեսակի	» »	4 « 75 «
Յերրորդ տեսակի	» »	4 « 37 «

և կուսակը, առանց տեսակավորման, ամեն մի կիլոգրամին վճարվում է 25 կոպեկ:

Ստացվող բամբակը ճիշտ տեսակավորելու համար, ըստը գնման կայաններում ու գործարաններում կան համապատասխան տեսակների նմուշներ «ստանդարտ»: Ամեն տարվա բերքի համար նոր ստանդարտ է սահմանվում:

Տեսակավորման խնդրի շուրջը, դնող և հանձնող կողմերի միջև ծագող տարաձայնությունները կարգավորելու համար, դրնման կայաններում և գործարաններում, շահագրգռված կողմերի ներկայացուցիչներից կազմվում են, այսպես կոչված, արբիտրաժ հանձնաժողովներ:

Տեսակների նկարագրությունը:

Առաջին տեսակ. համարվում է այն հնդավոր բամբակը, վոր ունի առողջ տեսք ու բնույթ, չոր է, սպիտակ, առանց տերևների և աղբի, իբ մեջ պարունակելու է 85% վոշ պակաս հասած բամբակ և տալիս 34% ից վոշ պակաս գտած բամբակի էյելք:

Յերկրորդ տեսակ. ավելի շատ խոնավություն պարունակող է քան մեծեռանկը, գորշ դեղնագույն, կամ դեղնագույն, 50 տոկոս վոշ պակաս հասած բամբակով և 27,8 տոկոս գտած բամբակի յելքով:

Յերրորդ տեսակ. գորշ դեղնագույն, կամ դեղնագույն է, մեծ մասամբ խակ և մեռած բամբակով, ավելի խոնավ քան յերկրորդ տեսակը—սակալն խոնավությունն այն աստիճանի չափով լինի, վոր արգելք հանդիսանա բամբակադուրի մեքենայի աշխատանքին: Յելքը պետք է լինի 26,6%:

Կուսակ. Չբացված կնգուղյներից հանած բամբակն է, գորշ դեղնագույն, 75 տոկոս չհասած ու մեռած թիկերով: Պետք է առ 23,3 տոկոսից վոշ պակաս գտած բամբակի յելք:

Հասած բամբակի պարունակություն և յելքի առկայանքը, թուր տեսակների նկատմամբ արվում են մոտավոր ճշտություններ:

1931 թվի բամբակի ցանխի սահմոնությունն ու սպասվող բեքը Արեհրդային Հայաստանում

Ինչպե՞ս հայտնի չե, այս տարվա պլանով նախատեսված էր Հայաստանում ցանել 25000 հեկտար բամբակ:

Չնայած այդ հսկիչ թվի ոյալ լինելու նկատմամբ կանգրա-

եական տրամադրութիւններով վարակիւած անձանց ունեցած թերահավատ վերաբերմունքին, այդ պլանը վոչ միայն կա-
տարվեց, այլ և 1000-ից ավելի հեկտարով գերակատարվեց:

Հետագայում կարկտանար յեղած և ուշ լինելու պատճառով
չվերացանով 2500-ից ավելի հեկտար տարածութիւնը հաշվի
չառնելով՝ Սորհրդային Հայաստանում բամբակի ցանքսի տարած-
ութիւնն ու ըստ նախնական տվյալների սպասվող բերքը, հե-
տևյալ պատկերն են տալիս, ըստ շրջանների, յերեք գոյութիւն-
ունեցող սեկտորներում. այն է՝ Սորհրդային, կոլեկտիվ և ան-
հատական տնտեսութիւններում.

	բամբակի ցանքսի տարածու- թիւնը	սպասվող ընդհանուր բերքը տոններով	մի հեկտարից սպասվող միջին բերքը ցենտերով
Վարդաբաղասի ցոյան			
Սորհրդ. տնտեսու- թիւն՝ —	350,0	245,0	7,0
Կոլտնտեսութիւն- ներում. —	2843	32895,0	11,5
Անհատական տնտ.	3907	4404,0	11,27
Ընդամենը՝	7100	7918,5	11,29
Ղուկաբաղասի ցոյան			
Սորհրդ. տնտես.	650	455,0	7,0
Կոլտնտեսութիւն. —	5143	5888,7	11,45
Անհատական տնտ. —	2703	3033,6	11,22
Ընդամենը՝	7846	8922,3	11,37
Ղաճաբլի ցոյան			
Կոլտնտեսութիւն- ներում. —	2636	3044,6	11,55
Անհատական տնտ. —	3529	2965	11,23
Ընդամենը՝	6165	7009,6	11,36
Վեդիքասարի ցոյան			
Կոլտնտեսութ. —	585	547,0	9,35
Անհատ. տնտ.	1263	1116,2	8,8
Ընդամենը՝	1848	1663,2	9

	բամբակի ցանքսի տարածու- թիւնը	սպասվող ընդհանուր բերքը տոններով	մի հեկտարից սպասվող միջին բերքը ցենտերով
Գարալագյազի ցոյան			
Կոլտնտեսութիւն- ներում	52	»	68,6
Անհատական տնտե- սութ. —	53	»	42,2
Ընդամենը՝	85	»	110,8
Մարտի Հայաստանում			
Սորհրդ. տնտե- սութիւններում	1000	»	700
Կոլտնտեսութիւն- ներում	11252	»	12756,4
Անհատական տնտ.	11452	»	12600
Ընդամենը՝	23704	»	26056,4

Ըստ բերված թվերի՝ կոլտնտեսութիւնները ցանել են ամ-
բողջ բամբակի տարածութիւն 47,6 տոկոսը, վորից սպասվող բեր-
քը կազմում է ամբողջ բերքի 50 տոկոսը, իսկ նրանց ցանքսի
միջին բերքատուութիւնը՝ ընդհանուր միջին բերքատուութիւն
103,5 տոկոսը: Այս ցուցանիշներն ընդգծում են այն հաղթանակ-
ներն ու նվաճումները, վոր ունեցել են մեր կոլտնտեսութիւն-
ներն անցյալ տարիների համեմատ:

Հետագա նվաճումներն ապահովելու և անհատական տնտե-
սութիւնները—կոլտնտեսութիւնները ներգրավելու համար, մեր
կոլտնտեսութիւնները ամեն ջանք պետք է դնեն բամբակի
բերքահավաքի պլանն ըստ քանակի և վորակի գերակատարելու
այնպես ինչպես գերակատարեցին ցանքսի պլանը:

Իրա համար, մեր կոլտնտեսութիւնները պետք է լավ կազ-
մակերպեն բերքահավաքի աշխատանքը և նրա բարձր մեթոդ-
ները՝ սոցմրցումն ու հարվածայնութիւնը ծավալեն:

VIII

Բամբակի բերահավաքի ժամկետները

Բամբակի բերքահավաքի պլանը պետք է կազմել և աշխա-
տանքները տանել այն հաշվով, վոր մինչև աշնան ցրտերն ընկ-
նելն ու ձյուն գալը ամբողջ բերքը հավաքված լինի: Բերքահա-

վաքը ժամանակին չկատարելու հետևանքն այն է լինում, վար նախ՝ բացված բամբակը վատ յնդանակներին չանտքելիս ըզգալի չափով կորցնում է իր հատկությունը, հետևապես և արժեքը, յերկրորդ՝ բերքի մի մասը կորչում, փչանում և ձյունից ու ցրտերից:

Բամբակի բերքահավաքը Միուխյան բոլոր շրջաններում միաժամանակ չի սկսվում—այսպես որինակ, Միջին Ասիայում սկսվում է մոտավորապես սեպտեմբերի 13-ից, Անդրկովկասում սեպտեմբերի 20—25-ից, իսկ Հյուսիսային կովկասում և Ղրիմում՝ ավելի ուշ:

Միուխյանական կոլխոզիկներն, իր գծով ուղարկել և բամբակի բերքահավաքի մտավոր սրացուլցը, տեղերում մշակելու և համապատասխան ժամկետեր նշանակելու առաջիկա բերքահավաքի համար.

Հայաստանի համար, Հոգնողիմատն ընդունել և բամբակի բերքահավաքի հետևյալ ժամկետները.

կոլտնտեսությունների և անհատական անտեսությունների համար.

- I-ին չանաքը սեպտեմբերի 20-ից մինչև հոկտեմբերի 10-ը,
- II » » հոկտեմբերի 11-ից » նոյեմբ. 6-ը
- III » » նոյեմբերի 7-ից » » 25-ը

Խորհրդային անտեսությունների համար.

- I-ին չանաքը սեպտեմբերի 20-ից հոկտեմբերի 10-ը.
- II » » հոկտեմբերի 11-ից նոյեմբերի 14-ը.
- III » » նոյեմբերի 15-ից » 25-ը.

Ըստ վորում չննթադրվում և հավաքել

- I-ին չանաքին ամբողջ սպտավող բերքի 33 %-ը
- II » » » » 50 »-ը
- III » » » » 17 »-ը

Առաջին չանաքն սկսվում է, բամբակենու վրա առաջին 5—7 կնգուղները բացվելուց հետո: Ամենաբարձր վորակի բամբակն ստացվում է այդ չանաքից, ուստի, մեր կոլտնտեսություններն առաջին չանաքից ստացված բերքը չպետք է խառնեն մյուսների հետ և ընդհանրապես հատուկ ուշադրություն պետք է դարձնեն բամբակի տեսակավորման վրա:

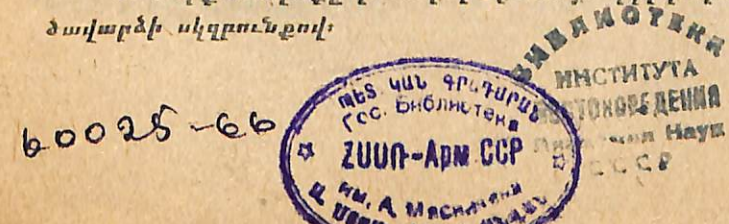
Խնչպես պետք է կատարել չանաքը

Մեզ մոտ բամբակի չանաքը կատարվում է ձեռքով: Այդ աշխատանքն առանձին ֆիզիքական լարվածություն չի պահանջում, ուստի կանայք, դեռահասներն ու նույնիսկ չերեխաները կարողանում են լայն մասնակցություն ցույց տալ այդ աշխատանքներին: Ձեռքի չանաքի համար առանձին հարմարություններ չեն պահանջվում: Սովորաբար, բացված կնգուղներից, հասած բամբակը հավաքում են մեջքից կապած գոգնոցների մեջ: Գոգնոցը լցնելուց հետո, չանաքողը գոգնոցը չեռ և անում ու ամբողջ բամբակը լցնում պարկի մեջ, կամ մի քանի վրա գետնին փռում: Սովորաբար, հավաքած բամբակը պարկերն են լցնում չերկու կոլտնտեսական. մեկը պարկն է պահում, մյուսը՝ բամբակը մեջնաձում: Պարկերը կարելի է լցնել միայն բոլորովին չոր բամբակը:

Բամբակն սկսում են հավաքել առավոտից, չերը ցողը բոլորովին չորանում է. սակայն աշխատող ձեռքերի պահասությունը դեպքում, կարելի է հավաքել և թեթև խոնավություն պարունակող քամբակը, վորը բարակ շերտով պետք է փռել գետնին, մաքուր շորի, խսիրի, կամ բրեզնտի վրա, վոր արևի տակ լավ չորանա:

Չանաքողներից պահանջվում է.

1. Միաժամանակ հավաքել հատկություններ և արտաքին տեսքով բոլորովին միանման բամբակը:
2. Հավաքելու ժամանակ մի տեսակը՝ մյուսի հետ չխառնել:
3. Վոչ մի կնգուղ հասած բամբակ թփերի վրա չթողնել:
4. Կնգուղներից բամբակը մաքուր հավաքել, առանց մի մասը մեջք թողնելու:
5. Հավաքելիս բամբակը չաղբոտել, աշխատելով կողմնակի իրերի խառնուրդից խուսափել:
6. Թույլ չտալ կողմնակի իրեր խառնելու, ինչպես, որինակ, կնգուղի փոկոճներ, չհասած կնգուղներ և այլն:
7. Թույլ չտալ վորևե ձեռք բամբակը խոնավացնելու, լավ իմանալով, վոր դրանից բամբակի վորակն ընկնում է:
8. Բերքահավաքը կատարել միևնույն բրեզնտներով, գործավարձի սկզբունքով:

60025-66

Բրիգադները կազմը վորոշվում և ըստ դաշտից սպասվող բերքի և մի բանվորունու որտեղիան շանաքի նորմայի:

Չանաքողներից բամբակն ընդունելու գործը լավ և կազմամակերպել տեղն ու տեղը, դաշտում. դրա համար նախորոք պեաք և պատրաստել կախովի կշեռքներ և կշռաքարեր:

X

Բերեանավախի աշխատանքների կազմակերպելը

Կոլտնտեսութունները բերքահավաքը պետք և նախապատրաստեն բամբակը հասնելուց շատ առաջ: Համաձայն տվյալ շրջանի պլանի, մտապորտպես վորոշելով սպասվող բերքի չափը և բերքահավաքի ժամկետներն ըստ առանձին շանաքների՝ կոլտնտեսութունների վարչութիւնները պետք և ստույգ հաշվի առնեն պահանջվող և իրենց ունեցած բանուժը, անհրաժեշտ ինվենտարը, փոխադրական միջոցները—ժամանակին պակասը լրացնելու համար: Միջոցներ պետք և ձեռք առնեն նույնպես դաշտում, հանրային սնունդ, մանկամսուրներ, մանկական հրապարակներ կազմակերպելու համար, վորպեսզի աշխատող մայրերը միանգամայն ազատ լինեն լեբեխաներին խնամելու հողայից:

Բրիգադների և գրուպաների գործավարձը կազմակերպելիս պետք և լինել մի աշխատավորի համար սահմանված արտադրական նորմաներից: Որական արտադրութեան նորմաներ պետք և սահմանել հետևյալ աշխատանքների համար:

1. Բարդանների և պարկերի կարկատելը հինի ու նորի համար առանձին:
2. Հավաքած բամբակի տակը փոխելու բրեզնետների, խտրների կարկատելը.
3. Բամբակի պահեստները մաքրելն ու կարգի բերելը.
4. Մի մանկամսուրի ղեկավարի խնամքին հանձնվող լեբեխանների քանակը.
5. Հանրային սննդի աշխատավորների (խոհարար) բեռնվածութունը.
6. Հավաքած բամբակն ընդունել—կշեռել և գնման կալաններն ու գործարանները փոխադրելը (կշռարարների և փոխադրողների նորման,
7. Յեղ վերջապես, վոր ամենաեղականն և, մի բանվորի ո-

բական շանաքի նորման՝ առաջին, լերկորոդ և լերբորդ բերքահավաքների համար առանձին-առանձին:

Հայաստանի կոլտնտեսությունն ընդունել և, Հողօրոգիմատի հետ համաձայնեցրած, բամբակի բերքահավաքի հետևյալ նորմաները, լինելով մի հեկտարից 11,2 ցենտներ սպասվող միջին բերքատուլթյունից և կոլտնտեսութունների բանուժի հնարավորութիւններից,

I	Բերքահավաքին	1	բանվորի համար	40	կիրոգրամ.
II	»	»	»	50	»
III	»	»	»	22	»

Այդ նորմաները արտադրական խորհրդակցութուններում քննութեան առնելով և հարկ չեղած փոփոխութիւններով հաստատելով՝ կոլտնտեսութունները հաշվի լին առնում աշխատանքի ծավալը՝ ժամկետները և հաշորդականութիւնը, ըստ այնմ կազմակերպում բրիգադներ ու անցնում նախապատրաստական, ապա բերքահավաքի աշխատանքներին:

Կոլտնտեսութունն ամենավճռական միջոցներ պետք և ձեռք առնի, իբ բոլոր աշխատող ձեռքերը՝ տղամարդկանց, կանանց և դեռահասներին մասնակից անելու բերքահավաքին. իսկ դրա համար, ինչպես ասացինք, նախորոք դաշտում պետք և կազմակերպի հանրային սնունդը, բսուրն ու մանկական հրապարակները/վորպեսզի բամբակ հավաքող մայրերի աշխատանքը լրիվ չափով ոգտագործվի: Անհրաժեշտ և կազմակերպել նաև կոլտնտեսութեան չհամայնացրված անասուններին կերակրելու խնդիրը:

Բամբակի բերքահավաքի ժամանակ, գործավարձը պետք և կիրառել անհատորեն, դա զգալի չափով կբարձրացնի կոլտնտեսութեան աշխատանքի արտադրութիւնը:

Բերքահավաքի ճիշտ հաշվառման համար, ցանկալի յե, վոր ամեն մեկի հավաքած բամբակը հենց տեղն ու տեղը դաշտում ընդունվի: Դրա համար պետք և նախորոք կշեռքներ ու կշռաքարեր պատրաստել: կշեռքները ստուգելու համար ցանկալի յե ստուգիչ կշեռք ունենալ:

Հավաքած բամբակը նպատակահարմար և անմիջապես դաշտում հանձնել գնման կալաններին և բամբակազտիչ գործարաններին: Որվա ընթացքում, առանձին շանաքողների հավաքած բամբակն ընդունելիս, պետք և տալ նրանց համապատասխան ստացական: Աշխատանքի որվա վերջը հաշվում են կիրոգրամներով

բրիգատի յարաքանչյուր անդամի հանձնած բամբակը և նշանակում հաշվառման ցուցակում, յուրաքանչյուրի ազգանվան գիծաց Բամբակ հավաքողների աշխատանքի ժողովին հետևելու համար, անհրաժեշտ և հատուկ վերահսկիչներ ունենալ դաշտում:

XI

Աբխասների հաշվառման սեխնիկան

Բամբակի բերքահավաքի ժամանակ, կոլտնտեսություններում, աշխատանքի հաշվառումը հետևյալ ձևով և կատարվում էր որքան աշխատանքներն ըստ նրանց բնույթի, դժվարություն, պատասխանատվության և վորակի կարգերի բաժանելուց հետո, սահմանում են որական աշխատանքի և արտադրանքի ստույգ նորմաները ապտ համաձայն աշխատանքի կարգերի՝ գնահատում են որական արտադրանքի նորմաները: Աշխատանքի դրական և բացասական առանձին ցուցանիշների համար պարզեցություն և տուգանքի չափեր են սահմանում: Այդ բոլորը արտադրական խորհրդակցության նիստում քննության առնելով՝ համապատասխան ուղղումներ են մտցնում և բարձր չափանիշներ ընդունում սոցմրցման և հարվածայնության կարգով իրագործելու համար: Անուհետև, կոլտնտեսությունը, ըստ աշխատանքի ծավալի, աշխատունակ անդամների թվի, փոխադրական և այլ միջոցների կազմակերպում և խառն, մեկ, կամ մի քանի բրիգադներ, մասնադիտական յենթադրուպաներով և ողակներով: Բրիգադի յուրաքանչյուր անդամի կատարած աշխատանքի միակ չափանիշը հանդիսանում է այդ աշխատանքի հասկումբուն ու բանակը՝ աշխատանքի որերով արտահայտված, մինչդեռ վատ կազմակերպված կոլտնտեսություններում բավականաճում էլին միայն տարելներում, աշխատած սրերի համար կատարվող հասարակ նշանառումներով:

Կոլտնտեսության աշխատանքներին ավելի լավ պլանային բնույթ տալու համար, անհրաժեշտ է կատարվող աշխատանքները սերտորեն կապակցել բամբակի բերքահավաքի պլանի և կոլտնտեսության ընդհանուր հաշվառման յենթադրուպան հետ:

Անհրաժեշտ է բրիգադին և առանձին անհատներին հանձնարարված աշխատանքը ձևակերպել փաստաթղթով—պատվերով (наряд), վորը մի կողմից հիմք կծառայի բրիգադի ամեն մի ան-

դամի կատարած աշխատանքը հաշվառման յենթադրուպան, մյուս կողմից փաստաթղթով հանդիսանա հաշվառման յենթադրուպան համար, նրանց դրամական և մթերային յեկամուտի հաշիվը պահելու համար: Պատվերի մեջ պետք է հիշատակված լինեն.

1. Աշխատանքի ծավալն ու բնույթը:
2. Աշխատանքը կատարելու տեղի տնունը:
3. Պատվերով հանձնարարված ամբողջ աշխատանքի գնահատությունը աշխատանքի որերով և որական արտադրանքի նորմայի գնահատությունը, ըստ պատվերի առանձին աշխատանքների:
4. Այդ աշխատանքները կատարելու համար տրված ինվենտարի քանակն ըստ տեսակների և անունները:
5. Քաշիչ ուժի քանակն ու տեսակը:
6. Բրիգադայի տնունը, բրիգադիների և բրիգադի անդամների ազգանունները:

Ըստ պատվերի տրված աշխատանքն ավարտելուց և այդ աշխատանքը հանձնաժողովի կողմից ընդունվելուց հետո, բրիգադիբը պատվերը վերադարձնում է գրասենյակին, ըստ վորում, ըրիգադիբը, բրիգադայի յուրաքանչյուր անդամի ազգանվան դիմաց նշանակումներ և կատարում նրանց աշխատանքի քանակի և վորակի մասին: Կատարված պատվերի հետ միասին, բրիգադիբը ներկայացնում է գրասենյակին նաև բրիգադի բոլոր անդամների աշխատանքային գրքույկները:

Գրասենյակը, կատարված պատվերն ընդունելով՝ հաշվում է նորմալ կատարած աշխատանքի որերի թիվը, հետո աշխատանքն ընդունող հանձնաժողովի արած նշանառումների հիման վրա, բրիգադի յուրաքանչյուր անդամի աշխատանքի որերի հանրագումարն և տալիս, վորը գրանցում է նրանց անձնական հաշիվներում և աշխատանքային գրքույկներում: Աշխատանքային գրքույկները, համապատասխան դրանցումներ կատարելուց հետո վերադարձվում են տերերին:

Կատարած աշխատանքի հանրագումարը քննության և առնվում կոլտնտեսության ընդհանուր ժողովում, վորը վորոշումներ է կալցնում պարզեցություն լավ հարվածայիններին և պարսավանք հայտնելու վատ աշխատողներին:

Պետք է լավ իմանալ, վոր կոլտնտեսության աշխատանքների առանցքը կարգապահությունն է հանդիսանում: Աշխատանքի ղիցիպլինայի բացակայությունը նպաստում է ամբողջ կոլտնտեսության արտադրության քայքայմանը:

Գերծավարձի սխտեմն ամրապնդում և աշխդիսցիպլինան, ոժանդակում սոցմրցման և հարվածայնության ծավալմանն ու նպաստավոր պայմաններ ստեղծում համատարած կուլեկտիվացման հաջող ավարտելու և ամբողջ դյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման համար:

XII

Պեժ և պայքարել բամբակի կորուսների դեմ

Ինչպես անցյալ տարիների փորձը ցույց և տվել, բամբակի կորուստների ամենախոշոր պատճառներից մեկը հանդիսանում և կուլակային տարրերի ակտիվ ֆլասարարությունը՝ բամբակի բերքահավաքի և հանձնման աշխատանքների ընթացքում:

Բամբակացան կուլակը, չարամտորեն աշխատում և վորքան կարելի չէ քիչ ցանել, վատ մշակել և քիչ հանձնել պետությանը: Բամբակի դաշտը ժամանակին չչանաքելու և արագացնելու համար, անցյալ տարի, պրոլետարական դատարանը արժանի պատիժ տվավ նման չարամիտներին. սակայն կուլակը, վորպես դասակարգային թշնամի՝ մինչև իր վերջին շունչը փչելն որհասական պայքար պետք և մղի մեր հաջողությունների դեմ: Նա կատաղի ագիտացիա չէ մղում բամբակի բերքահավաքը ժամանակին կատարելու և ամբողջովին պետությանը հանձնելու դեմ: Նա «հավասարեցման» և աշխատանքի «ազատության» ջատագովի և հանդմանում մեր կուլտնտեսություններում, հակառակ և աշխատանքի կարգապահությանը, սոցմրցմանն ու հարվածայնությանը: Կուլակի այդ վնասարար գործունեությունը չպետք և թերազնահատել, նրա մեքենայություններին պետք և բոլշևիկյան հակահարված տալ՝ բերքահավաքը ժամանակին կատարելով և բամբակի ամբողջ բերքը պետությանը հանձնելով:

Իրա հետ միասին, պետք և միջոցներ ձեռք առնել բամբակի մի մասը տնտեսություններում թողնելու և դադանի զնորդների վաճառելու դեմ:

Այդ յերևույթի դեմ պետք և կովել, բամբակացան շրջաններին հացամթերք և արդյունաբերական ապրանքներ մատակարարող ցանցի լիակատար աշակցություն ցույց տալով, վորպեսզի առիթ չտանք մեր դասակարգային թշնամուն, սպեկուլացիայի միջոց դարձնելու այդ ասպարեղում մեր ունեցած զվարթություններն ու ձեղքվածքները:

Որինակելի բերքահավաքով առաջին սեղը գրավող կուլաքնտեսությունները պետք և բուքսիբի առնեն մեր բամբակազրտիչ գործարանները և ոգնեն նրանց բանվորներին, բամբակի զտման պլանը զերակատարելու:

Բամբակի, նրա հասկարյան լեվ աճկախության համար մղվող պայքարի բուք ևակասներում, կոյցեոսականները պեժ և գեմկե և առաջավոր մարտիկների արեներում:

ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

	62
1. Բամբակի բերքահավաքման կամպանիայի նշանակումը . . .	3
2. 1930 թվի բամբակի բերքահավաքի թերությունները . . .	5
3. Բամբակի հասնելը	8
4. Ի՞նչից և նվազում բամբակի բերքը	9
5. Բամբակի վորակը	10
6. Հնգավոր բամբակի տեսակավորումը	12
7. 1931 թվի բամբակի ցանքսի տարածությունն ու սպասվող բերքը Ս. Հայաստանում	13
8. Բամբակի բերքահավաքի ժամկետները	15
9. Ի՞նչպես պետք է կտտարել չանաքը	17
10. Բերքահավաքի աշխատանքների կազմակերպելը	18
11. Աշխատանքի հաշվառման տեխնիկան	20
12. Պետք է պայքարել բամբակի կորուստների դեմ	22

17.045

1170 10 419. (1A, 0.

Агрономы Ф. И. УШАКОВ и Н. Д. ФИЛИМОНОВ
ЗА КАЧЕСТВО СБОРА ХЛОПКА В КОЛХОЗАХ

Госиздат ССР Армении
Эривань — 1931